

Beleidskader en actieplan waterkwaliteit in Provincie West-Vlaanderen

Versie dd. 01/02/2024

Inhoudsopgave

1) Inleiding.....	2
2) Leeswijzer.....	3
3) Stand van zaken	3
A. Huidige toestand	3
B. Uitdagingen	5
C. Bevoegdheidsverdeling.....	6
D. Beleidskader en lopende acties.....	7
4) Visie en doelstellingen	9
5) Leidende principes	11
A. Voorbeeldfunctie	12
B. Vallei-brede aanpak	12
C. Samenwerking en ondersteuning	12
D. Sensibilisatie en handhaving	12
6) Actieplan.....	13
A. Sterke reductie van puntvervuiling	13
B. Sterke reductie van diffuse vervuiling.....	14
C. Dynamisch kennisbeheer	14
D. Integrale en gebiedsgerichte projecten	14
7) Actiefiches.....	15

1) Inleiding

Een goede waterkwaliteit van onze waterlopen is essentieel voor mens en milieu. Als mens hebben we primair belang bij een goede kwaliteit van het water in onze waterlopen als dat gebruikt wordt voor drinkwaterproductie. In Provincie West-Vlaanderen is dit aspect uitermate relevant, aangezien er vier productiecentra van drinkwater gelegen zijn die oppervlaktewater gebruiken als bron van ruw water (De Blankaart, Zillebeke, Dikkebus en De Gavers). Een goede waterkwaliteit is bovendien essentieel voor de biodiversiteit van de fauna en flora in en rond onze waterlopen en voor het milieu in het algemeen. Ook landbouw en industrie hebben baat bij proper oppervlaktewater, voor onder meer irrigatie, drinkwater voor vee, voedselverwerking, koelingsprocessen en allerlei industriële toepassingen (veelal proceswater). Ten slotte is goede waterkwaliteit ook belangrijk voor de volksgezondheid en het algemeen welzijn, en voor diverse vormen van recreatie in, op of langs het water.

Een goede waterkwaliteit heeft dus waardevolle baten voor de hele samenleving. Naargelang het gebruik worden er echter verschillende eisen aan die kwaliteit gesteld. De drinkwaternormen zijn bijvoorbeeld strenger dan de ecologische normen. Terwijl brak water geen probleem vormt voor het ecosysteem van een zoute polderwaterloop, zijn hoge zoutwaarden wel gevaarlijk voor vee dat van datzelfde brak water wil drinken.

In wat volgt focussen we op de ecologische en chemische waterkwaliteit, naar analogie met de huidige Europese normen. In 2000 heeft de Europese Unie de [Kaderrichtlijn Water](#) (KRW, 2000/60/EG) uitgevaardigd, die bepaalt dat alle waterlopen binnen de Europese Unie uiterlijk in 2027 de goede ecologische en chemische toestand moeten bereiken. Deze Kaderrichtlijn werd omgezet in Vlaamse wetgeving door het [Decreet van 18 juli 2003 betreffende het Integraal Waterbeleid](#) (DIW). Dat Decreet stelt dat de ecologische toestand beoordeeld wordt op basis van de biologische toestand en enkele ondersteunende fysisch-chemische en hydromorfologische parameters, via het “one out, alle out”-principe. De chemische toestand wordt bepaald op basis van een lijst van prioritair en prioritair gevaarlijke stoffen uit de Europese [Richtlijn Prioritaire stoffen](#) (2013/39/EU). We verwijzen hier ook graag naar het Waterwetboek VMM.

https://www.vmm.be/wetgeving/waterwetboek-versie_11-01-2019_tw.pdf

Indien lidstaten de vooropgestelde termijn van 2027 niet halen, kan dat leiden tot ingebrekestelling, en bijgevolg een boete of dwangsom. Vanaf 2027 gelden er slechts twee mogelijkheden om een uitzondering aan te vragen:

- Uitstel van de termijn van 2027 kan enkel als de oorzaak van de vertraging ligt bij natuurlijke omstandigheden en op voorwaarde dat alle nationale maatregelen binnen de termijn uitgevoerd werden (cf. KRW art. 4, lid 4);
- Verlaging van de norm kan enkel worden ingeroepen als een waterlichaam zodanig door menselijke activiteiten is aangetast (cf. KRW art. 5, lid 1) of de natuurlijke gesteldheid van dien aard is dat het bereiken van de doelstellingen technisch niet haalbaar of onevenredig kostbaar is. Hierbij gelden uitgebreide voorwaarden die allen voldaan moeten worden. Een lidstaat die de doelen wil verlagen, moet de aanpassing motiveren en opnemen in de Stroomgebiedbeheerplannen. De Europese Commissie heeft echter herhaaldelijk al aangegeven dat het gebruik van minder strenge doelen alleen sporadisch en in bijzondere gevallen is toegestaan.

2) Leeswijzer

Voorliggende beleidsplan is opgebouwd uit een korte introductie tot de betreffende wetgeving en de urgentie (zie hierboven), gevolgd door een uitvoerige **stand van zaken**. U leest eerst meer over de huidige toestand van de West-Vlaamse waterlopen. Daarna worden de huidige en toekomstige uitdagingen geschetst, waarin klimaatverandering een grote rol speelt. Vervolgens duiden we de verdeling van bevoegdheden in West-Vlaanderen die een invloed hebben op de waterkwaliteit, waaruit meteen een lijst van betrokken actoren naar voren komt. We gaan ook dieper in op de bevoegdheden van de Provincie zelf, het beleidskader waarin ze optreedt en welke acties ze tot nu toe uitvoerde om de waterkwaliteit te verbeteren.

Het volgende hoofdstuk beschrijft de **visie** van Provincie West-Vlaanderen op waterkwaliteit, **en de drie doelstellingen** die ze naar voren schuift om die visie te verwezenlijken. Vervolgens gaan we dieper in op de **vier leidende principes** die in het beleid geïntegreerd worden, vooraleer het gedetailleerde **actieplan** voor te stellen (korte en middellange termijn).

We geven nog mee dat deze nota focust op de uitdagingen voor het verbeteren van de toestand van het oppervlaktewater in onze Provincie. Het spreekt voor zich dat ook de kwaliteit van het grondwater belangrijk is, en (deels) samenhangt met de goede toestand van de oppervlaktewateren.

3) Stand van zaken

A. Huidige toestand

De waterlopen in Provincie West-Vlaanderen hebben al een hele evolutie doorgemaakt. Hoewel hun waterkwaliteit de laatste decennia verbeterd is, voldoen ze nog niet aan de Europese normen. In wat volgt baseren we ons op gegevens uit de Vlaamse Stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2022-2027¹. We maken daarbij het onderscheid tussen Vlaamse waterlichamen (d.i. grotere waterlopen met een afstroomgebied van meer dan 50 km²) en lokale waterlichamen van 1ste orde (d.i. iets kleinere waterlopen met een afstroomgebied tussen 10 en 50 km²). De toestand van deze waterlichamen wordt steeds bepaald op basis van metingen ter hoogte van het uitstroompunt.

Als we kijken naar de 55 Vlaamse waterlichamen die (deels) door Provincie West-Vlaanderen stromen, dan zien we dat acht op tien zich in een ontoereikende of slechte ecologische toestand bevinden (Figuur 1). In de rest van Vlaanderen is dat zes op tien.

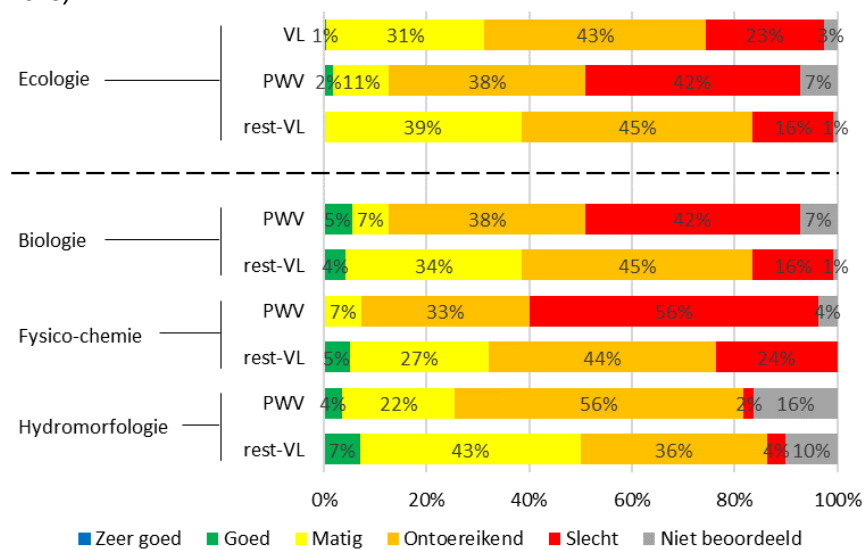
Er is één Vlaams waterlichaam in heel Vlaanderen dat in goede ecologische toestand verkeert, en dat is het Blankaart spaarbekken in onze Provincie. Het betreft echter een kunstmatig waterspaarbekken gebouwd in functie van drinkwaterproductie, waar enkel water van goede waterkwaliteit ingelaten wordt en bovendien al een eerste zuivering ondergaat. Dit spaarbekken mag in geen geval verward worden met de Blankaart waterlopen die het spaarbekken voeden. De

¹ De Stroomgebiedbeheerplannen geven uitvoering aan de Europese kaderrichtlijn Water, de Overstromingsrichtlijn en het daaruit voortvloeiende Decreet Integraal Waterbeleid. Ze bepalen wat Vlaanderen zal doen om de toestand van de waterlopen en het grondwater te verbeteren en ons beter te beschermen tegen overstromingen en droogte. Ze zijn terug te vinden op de [website van de coördinatiecommissie integraal waterbeleid](#).

ecologische toestand van die Blankaart waterlopen, ook een Vlaams (sterk veranderd) waterlichaam, wordt echter als ontoereikend beoordeeld, wat de drinkwatervoorziening onder druk zet.

Die ecologische toestand weerspiegelt in eerste instantie de beoordeling van de fauna en flora in en rond de waterloop (zgn. biologische toestand), maar wordt verder ook beoordeeld op basis van de waterkwaliteit *an sich* (zgn. fysisch-chemische toestand) en de structuurkwaliteit van de waterloop. Als we specifiek kijken naar de fysisch-chemische waterkwaliteit, dan merken we dat meer dan de helft van de Vlaamse waterlichamen in Provincie West-Vlaanderen in slechte toestand verkeeren (56%). Geen enkel Vlaams waterlichaam beschikt over een goede waterkwaliteit.

Figuur 1. Aandeel Vlaamse waterlichamen (%) in Vlaanderen (VL; n = 195) en in Provincie West-Vlaanderen (PWV; n = 55) per kwaliteitsklasse voor de globale beoordeling van de ecologische toestand of het ecologisch potentieel, en vervolgens voor de beoordeling van de biologische, fysisch-chemische en hydromorfologische toestand (2013-2018).

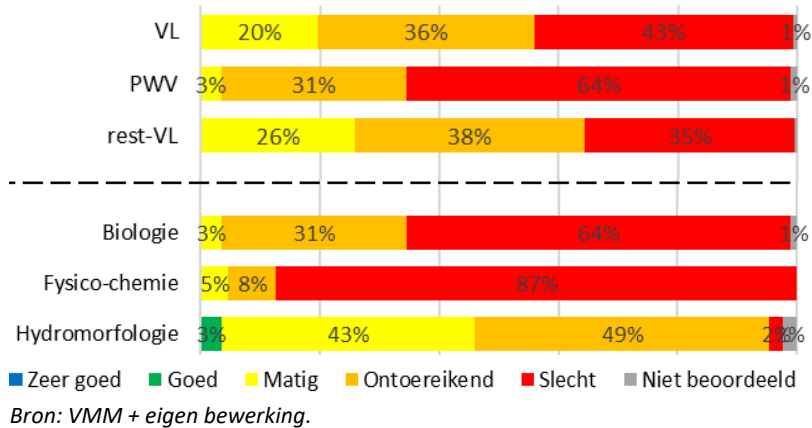
Databron: VMM + eigen bewerking.

Als we daarnaast de 87 lokale waterlichamen² onder de loep nemen die (deels) door Provincie West-Vlaanderen stromen, merken we dat de ecologische toestand van 95% als ontoereikend of slecht beoordeeld wordt (Figuur 2). Geen enkel waterlichaam bevindt zich op vandaag in goede of zeer goede ecologische toestand. De omstandigheden voor biologisch leven in en rond de waterloop zijn dan ook zeer ongunstig, aangezien het merendeel van de waterlopen in slechte fysisch-chemische toestand verkeert. De waterkwaliteit laat met andere woorden weinig leven toe. De grootste knelpuntparameter is fosfaat, maar ook het zuurstof- en zoutgehalte kennen veel normoverschrijdingen. De helft van de waterlichamen heeft daarnaast een slechte of ontoereikende structuurkwaliteit (hydromorfologie).

De ecologische toestand in de West-Vlaamse lokale waterlichamen steekt schril af tegen die van de lokale waterlichamen in de rest van Vlaanderen. Hoewel ook in de rest van Vlaanderen geen enkel lokaal waterlichaam van 1ste orde in goede toestand bevindt, zijn er veel meer in gematigde toestand. Het aandeel waterlichamen in slechte toestand is zelfs dubbel zo groot in Provincie West-Vlaanderen.

² De lokale waterlichamen van 1ste orde zijn de kleinste eenheden waarvoor VMM de ecologische toestand systematisch in beeld brengt. Ze ontvangen het water uit de waterlopen 2de categorie die de provincie in beheer heeft.

Figuur 2. (a) Aandeel lokale waterlichamen van 1ste orde (%) in Vlaanderen (n = 311) en in Provincie West-Vlaanderen (n = 87) per kwaliteitsklasse voor de globale beoordeling van de ecologische toestand, (b) Aandeel waterlichamen van 1ste orde (%) in Provincie West-Vlaanderen per kwaliteitsklasse voor de onderliggende beoordeling van de biologische, fysisch-chemische en hydromorfologische kwaliteitselementen (2013-2018).

Naast de ecologische toestand, is ook de chemische toestand van de Vlaamse en lokale waterlichamen in Provincie West-Vlaanderen niet goed. De lokale waterlichamen worden echter niet systematisch bemonsterd, en ook op bekkenniveau zijn er geen representatieve analyses beschikbaar.

B. Uitdagingen

De druk op de waterkwaliteit is groot in Provincie West-Vlaanderen. Dat komt onder meer door een lage riolerings- en zuiveringsgraad (resp. 79 en 77%³), veel intensieve landbouw en effluentlozingen van industrie en RWZI. De vuilvracht vanuit die verschillende sectoren varieert naargelang het afstroomgebied, maar is steeds substantieel. In veel gevallen zorgen overschrijdingen van meerdere parameters voor een slechte toestandsbeoordeling. Om een goede waterkwaliteit te behalen, moet er dus een verbetering optreden voor elke sector en voor elke parameter.

Klimaatverandering zorgt voor bijkomende druk op de waterkwaliteit en versterkt bovendien de belasting van elk van bovenstaande factoren. Verschillende aspecten van klimaatverandering spelen daarin een rol, waarbij **zowel lange droogteperiodes, intensere neerslag en hogere temperaturen als een stijgende zeespiegel** een impact hebben op de waterkwaliteit:

- Bij droogte dalen de debieten in de waterlopen en verhoogt het risico op droogval, wat nefast is voor waterafhankelijke fauna en flora. Bij lage debieten is er de facto ook minder verdunning van de aanwezige vuilvracht, waardoor de impact van lozingen op de waterkwaliteit toeneemt. In het kust- en poldergebied impliceren lage debieten bovendien een zwakkere tegendruk op zout grondwater (afkomstig van fossiel zeewater), waardoor het risico op zoute kwel en dus verzilting verhoogt. Verdroging kan ook zorgen voor het oxideren van de nog aanwezige veenlagen in de bodem, wat dan weer bijdraagt tot bijkomende CO₂ in de lucht. Tot slot kunnen gewassen bij gebrek aan water minder nutriënten opnemen, waardoor er meer residuen in de bodem achterblijven en er dus een hoger risico bestaat op uitspoeling naar rivieren en beken;

³ De rioleringsgraad is de verhouding van het aantal gerioleerde inwoners t.o.v. het totaal aantal inwoners van een gemeente. De zuiveringsgraad is de verhouding van het totaal aantal op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) aangesloten inwoners t.o.v. het totaal aantal inwoners van de gemeente. Ter vergelijking, in Vlaanderen bedraagt de rioleringsgraad 88% en de zuiveringsgraad 86% (Bron: VMM, situatie op 4 april 2022).

- Door klimaatverandering kunnen er echter ook intensere regenbuien zijn, zowel in de winter maar vooral in de zomerperiode, waardoor de riolerings- en zuiveringsinfrastructuur meer en vaker zal overstorten in onze waterlopen. Daarnaast zal door hevige neerslag de bodemerosie toenemen, zodat er nog meer nutriënten en pollutanten via afspoeling in de waterlopen terecht komen. Ook het risico op verslemping van de bovenste bodemlagen neemt toe;
- Bij hoge temperaturen neemt het zuurstofgehalte in het water af en zullen ook andere fysisch-chemische processen in het water beïnvloed worden. Zo neemt het risico op algenbloei toe (zeker in combinatie met lage debieten) en vergroot de toxiciteit van een aantal stoffen;
- Tot slot stijgt ook de zeespiegel onder invloed van klimaatverandering, waardoor de druk van het zoute zeewater op het grond- en oppervlaktewater in het hinterland toeneemt (via waterwegen of via zoute kwel in de ondergrond) en bijgevolg het risico op verzilting nogmaals verhoogt.

Ook klimaatadaptatie vormt onrechtstreeks een uitdaging voor de waterkwaliteit. Omdat er (terecht) sterk ingezet wordt op **circulair watergebruik** op grote schaal, zal de concentratie van de vuilvracht in effluentlozingen stijgen. Tegelijkertijd zal er minder water in de waterlopen geloosd worden en het verdunnend effect op de (reeds aanwezige) vuilvracht afnemen. Bovendien worden de **wetgevende vereisten vanuit de Europese Unie** rond het lozen van effluentwater en het gebruik van oppervlaktewater voor irrigatiedoeleinden verder aangescherpt. Zo moet voor het gebruik van RWZI-water een risico-beoordeling uitgevoerd worden. Op basis van deze beoordeling en het beoogde gebruik wordt bepaald welke bijkomende waterbehandelingstrap(pen) er nodig zijn. Deze beoordeling is nodig wanneer het water ingezet wordt voor irrigatie van gewassen, maar evengoed wanneer het water ingezet wordt voor bv. gebruik door groendiensten, besproeien van voetbal- en golfterreinen.

Tot slot stellen zich ook **grensoverschrijdende uitdagingen**, aangezien stroomgebieden, bekkens en waterlichamen niet de administratieve grenzen volgen. Zo kent Provincie West-Vlaanderen druk vanuit Frankrijk, Wallonië en Provincie Oost-Vlaanderen, maar ook andersom.

C. Bevoegdheidsverdeling

De bevoegdheden inzake waterkwaliteit op grondgebied van West-Vlaanderen zijn op vandaag sterk verdeeld, gezien ook het brede en integrale werkingsgebied.

Enerzijds zijn er de **waterbeheerders**, die vanuit het integraal waterbeleid medeverantwoordelijk zijn voor de waterkwaliteit in de waterkolom van de bevaarbare en (delen van) de onbevaarbare waterlopen die ze beheren. Als beheerder zijn ze namelijk ook toezichthouder en leveren ze machtigingen voor werken aan de waterloop. In Provincie West-Vlaanderen onderscheiden we in totaal 10 waterbeheerders:

- De Vlaamse Waterweg (alle bevaarbare waterlopen);
- De Vlaamse Milieumaatschappij (alle onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie);
- Provincie West-Vlaanderen (alle onbevaarbare waterlopen van 2de categorie buiten poldergebied);
- Gemeente Poperinge (onbevaarbare waterlopen van 3de categorie);
- de zes polderbesturen (alle onbevaarbare waterlopen van 2de en 3de categorie en publieke grachten op hun grondgebied).

Anderzijds hebben een aantal Vlaamse en lokale overheden en instanties nog andere specifieke bevoegdheden inzake waterkwaliteit. Hieronder volgt een summiere opsomming, gebaseerd op de beschrijving in het Vlaamse deel, hoofdstuk 1 van de Stroomgebiedbeheerplannen⁴.

⁴ Zie ook de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027, [Vlaams gedeelte, hoofdstuk 1.1.3.](#) (pp. 6-8).

- 1) Bij de **Vlaamse Overheid** hebben verschillende departementen en agentschappen bevoegdheden verbonden aan waterkwaliteit, met name:
 - De Vlaamse Milieumaatschappij: monitoring van grond- en oppervlaktewater, toezicht op de uitbouw van het gemeentelijke en bovengemeentelijke rioleringsnet en als voorzitter van de CIW ook verantwoordelijk voor de rapportering over de doelstellingen van het integraal waterbeleid aan Europa;
 - De Vlaamse Landmaatschappij: stimulatie van een duurzame bemesting (inclusief handhavingsbevoegdheid), beheerovereenkomsten met landbouwers, inrichtingsprojecten om de kwaliteit van de open ruimte te verbeteren;
 - Departement Omgeving: ondersteuning en begeleiding van gemeenten bij erosiebestrijding, verantwoordelijk voor het toezicht op bedrijven met een omgevingsvergunning (klasse 1);
 - Departement Landbouw & Visserij: ondersteuning van de ontwikkeling en de uitwerking van een proactief, geïntegreerd en duurzaam landbouw-, tuinbouw- en visserijbeleid;
 - OVAM: medewerking aan beleid en beheer van (verontreinigd) grondwater, (verontreinigde) waterbodems en bagger-en ruimingsspecie;
 - Agentschap Wegen en Verkeer: beheer van alle gewestelijke baangrachten.
- 2) **Provincie West-Vlaanderen** is naast waterbeheerder ook adviseur in stedenbouwkundige vergunningsaanvragen die een aanzienlijke impact op water kunnen hebben. Ze beslist over omgevingsvergunningen (bedrijven klasse 1) en is beroepsinstantie voor vergunningsaanvragen (klasse 2). Daarnaast heeft de provincie ook relevante bevoegdheden in de beleidsdomeinen landbouw, milieu en ruimtelijke ordening. Ze is ook facilitator in het realiseren van een geïntegreerde plattelandsontwikkeling met alle actoren actief in de open ruimte.
- 3) De **steden en gemeenten** zorgen (zelf of via een door hen aangestelde rioolbeheerder) voor de inzameling van huishoudelijk afvalwater. Ze zijn verantwoordelijk voor het verlenen van en het toezicht op omgevingsvergunningen (klasse 2) en zijn initiatiefnemer voor de opmaak van lokale erosiebestrijdingsplannen. Ze beheren daarnaast alle gemeentelijke baangrachten. Ook als voornaamste inrichter en beheerder van de publieke ruimte zijn de gemeenten een belangrijke partner in het streven naar een goede waterkwaliteit.
- 4) **AquaFin** bouwt in opdracht van het Vlaamse Gewest de bovengemeentelijke afvalwaterinfrastructuur uit en beheert collectoren, pompstations en afvalwaterzuiveringsinstallaties. AquaFin treedt ook op als rioolbeheerder indien een gemeente daarom vraagt.
- 5) De vier **drinkwatermaatschappijen** (de Watergroep, Aquaduin, Farys en AGSO Knokke-Heist) staan in voor de productie, distributie en het transport van het drinkwater. Sinds 2005 zijn de drinkwatermaatschappijen saneringsplichtig. Dit betekent dat de drinkwatermaatschappijen niet alleen drinkwater leveren, maar ook verantwoordelijk zijn voor de sanering van het geleverde water.

D. Beleidskader en lopende acties

Het beleidskader waarin Provincie West-Vlaanderen kan werken aan een betere waterkwaliteit, is vooreerst gebaseerd op haar bevoegdheid als **waterbeheerder van de onbevaarbare waterlopen 2de categorie**. Als waterbeheerder is ze immers gebonden aan het **Decreet Integraal Waterbeleid**, dat bepaalt dat alle oppervlaktewateren minstens een goede ecologische en chemische toestand moeten bereiken tegen 2027. Ze kan daartoe werken aan de waterloop uitvoeren of machtigen, die bijvoorbeeld het zelfzuiverend vermogen verbeteren of ervoor zorgen dat er meer water beschikbaar blijft en er zo meer verdunning optreedt. Ze is bovendien verantwoordelijk voor het onderhoud van de waterlopen, dat onder meer het maaibeheer en noodzakelijke slibruiming omvat. Ze houdt ook toezicht op de waterlopen en treedt op bij calamiteiten in samenwerking met onder meer de brandweer. Via het **Milieuhandhavingsdecreet** heeft ze ook een handhavingsbevoegdheid, die echter volgens de huidige invulling weinig impact heeft op de waterkwaliteit.

Provincie West-Vlaanderen beoordeelt ook de **omgevingsvergunningen** voor bedrijven van inrichtingsklasse 1 **volgens de Vlaamse VLAREM-wetgeving** en behandelt het beroep op vergunningsaanvragen voor bedrijven van inrichtingsklasse klasse 2. Ze verleent via de watertoets ook advies op stedenbouwkundige vergunningsaanvragen die een aanzienlijke impact op water kunnen hebben, hoewel het accent daar voornamelijk ligt op ruimte voor water en wateroverlast, en niet zozeer waterkwaliteit.

Daarnaast is Provincie West-Vlaanderen ook bevoegd voor de **aanleg en beheer van provinciale domeinen en blauwgroene assen**. Voor de meer dan 20 provinciale domeinen en blauwgroene assen streeft ze een **voorbeeldfunctie** na door een actieve aanpak van de waterkwaliteit. In de eerste plaats wordt vuil water geproduceerd op eigen terrein ontkoppeld: als de provincie eigenaar of erfpachter is van een gebouw, dan zorgt de provincie voor aansluiting op bestaande of nieuwe riolering dan wel voor infrastructuur voor individuele afvalwaterzuivering. Deze installaties worden twee keer per jaar bemonsterd om na te gaan of ze voldoen aan de lozingsnorm conform de VLAREM-wetgeving, en tevens wordt telkens de verwijderingsefficiëntie bepaald. Hiervoor wordt samengewerkt met het Provinciaal Onderzoekscentrum Milieu Oost-Vlaanderen. Daarnaast worden ook de achterwaartse lozingen (d.i. huishoudelijke lozingspunten die rechtstreeks uitkomen op de waterloop achter de woning) waar mogelijk aangepakt en worden de vijvers en andere oppervlaktewateren op provinciale domeinen gebaggerd om vervuild slib te verwijderen en de waterbodem te saneren. Via de opmaak van beheerplannen, de realisatie van natuurverbindingen en andere maatregelen om de biodiversiteit te herstellen of versterken, wordt ook bijgedragen aan het verbeteren van de biologische toestand van (onder meer) de blauwe assen.

Waterkwaliteit zit ook vervat in het **provinciaal landbouwbeleid**, dat verankerd is in de grondgebonden bevoegdheden van de provinciebesturen en voornamelijk via praktijkgericht onderzoek (onderzoek, voorlichting en advies) uitgedragen wordt. Waterkwaliteit komt aan bod in een veelheid aan onderwerpen, zoals bemesting, gewasbeschermingsmiddelen, behandeling van erfsappen, bodembeheer en erosiebeheersing.

De tabel hieronder bevat een overzicht van alle acties die verschillende provinciale diensten, haar agentschappen en de regionale landschappen op vandaag reeds uitvoeren om de waterkwaliteit te verbeteren.

Huidige provinciale acties m.b.t. waterkwaliteit	
Dienst	Beschrijving
Dienst Waterlopen	1. Regulier onderhoud van de waterlopen (incl. aangepast maaibeheer en slibuimingen)
	2. Optreden in geval van calamiteiten
	3. Verbeteren van de structuurkwaliteit d.m.v. flauwere taluds, aanleg winterbedding, ontharding, hermeandering,...
	4. Verhogen van de verblijftijd d.m.v. stuwen en waterbekkens (link met kwantiteit)
	5. Advies op rioleringsprojecten
	6. Installatie van collectieve vulplaatsen (i.s.m. Inagro)
	7. Vuilvracht op/van provinciedomeinen en groene assen monitoren, voorkomen en afkoppelen (i.s.m. Groendienst, MINAWA en Dienst Gebouwen)
	8. Beheer van bezinkingsbekkens van Aquafin
Dienst Vergunningen	9. Beoordeling omgevingsvergunningen voor bedrijven 1 ^{ste} klasse (incl. RWZI) volgens VLAREM-wetgeving

MINAWA	10. Blauwgroene verbindingen versterken en biodiversiteit promoten
	11. Overlegfora/ervaringsuitwisseling met gemeenten (bv geleerde lessen delen, nieuwe wetgeving toelichten, etc.)
	12. Europese projecten rond decentrale zuivering en circulair watergebruik
	13. Onderzoekscapaciteit en kennisdeling via Interprovinciaal Kenniscentrum Milieu
Inagro	14. Sensibilisatie, advies en toegepast onderzoek rond bemesting
	15. Sensibilisatie, advies en toegepast onderzoek rond gewasbeschermingsmiddelen (incl. zuiverings-technieken, uitleenposten met materiaal voor opvang en verwerking restwater, advies over installatie van individuele spoelplaatsen)
	16. Sensibilisatie, advies en toegepast onderzoek rond erfsappen
	17. Sensibilisatie, advies en toegepast onderzoek rond erosiebeheersing (brongericht én end-of-pipe)
EEIS (sectie GePO en sectie Europa), Strategie & Ontwikkeling (streekwerking)	18. Geïntegreerde en gebiedsgerichte (piloot)projecten zoals Water+Land+Schappen en riviercontracten, Blue Deal Vuile Vaart, etc.
	19. Stakeholdersmanagement
POM	21. Bedrijventerreinen van de Toekomst, waarbij ingezet wordt op de verduurzaming van bestaande regionale bedrijventerreinen; onder meer de thema's landschappelijke en ecologische kwaliteit, en circulaire economie (water, materialen en energie) worden behandeld bij de opmaak van transitieplannen en de uitvoering van acties op de terreinen
	22. Ondersteuning van VOKA voor het Charter Duurzaam Ondernemen (detachering), waarbij bedrijven acties ondernemen volgens de SDG's
Westtoer	23. Vuilvracht vanuit toeristische sector voorkomen of verminderen (sensibiliseren rond zwerfvuil, kennisdeling), circulair watergebruik stimuleren

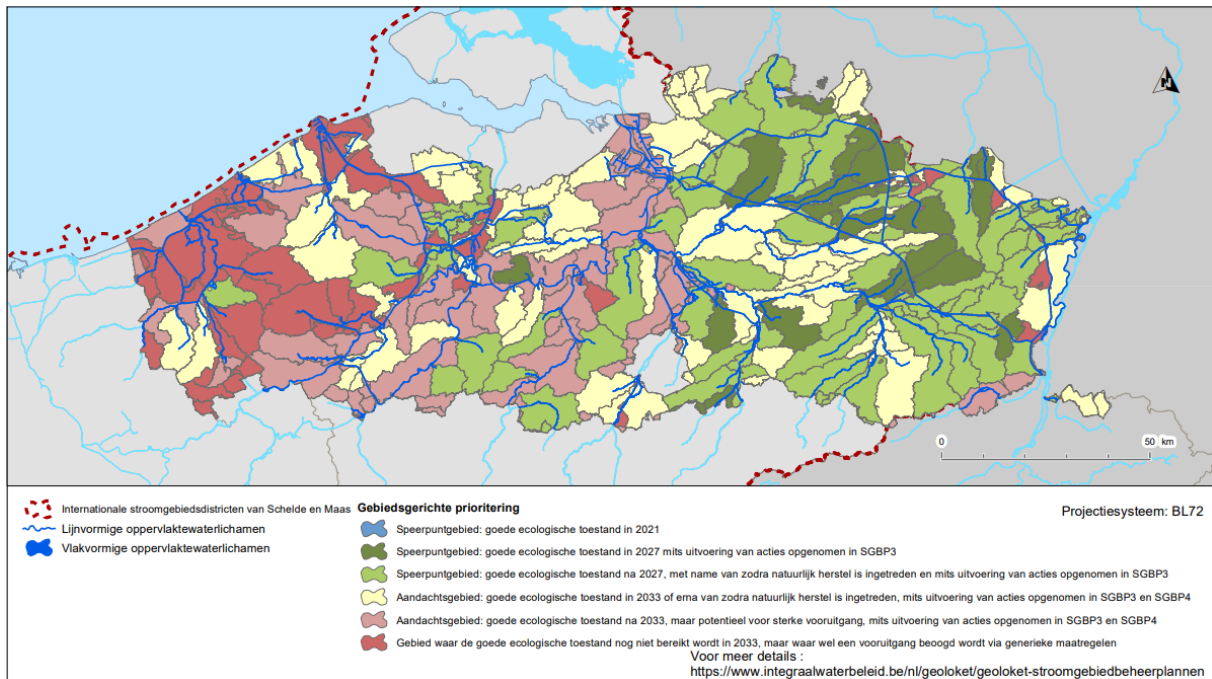
4) Visie en doelstellingen

Provincie West-Vlaanderen onderschrijft het maatschappelijk en ecologisch belang van een goede ecologische en chemische toestand van alle waterlichamen op haar grondgebied, zoals gedefinieerd in de Europese Kaderrichtlijn Water en het Vlaamse Decreet Integraal Waterbeleid. In haar visie op een klimaatrobuust watersysteem streeft Provincie West-Vlaanderen dan ook naar het behalen van die goede toestand. We onderschrijven daarmee ook de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG), met name doelstelling 6 die streeft naar schoon water en sanitaire voorzieningen voor iedereen⁵.

VISIE	Provincie West-Vlaanderen streeft samen met haar partners naar een goede ecologische en chemische toestand van alle waterlichamen op haar grondgebied. Ze wil in het bijzonder de waterkwaliteit verbeteren van de onbevaarbare waterlopen 2 ^{de} categorie die onder haar beheer vallen.
--------------	--

⁵ De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen werden in 2015 door de Verenigde Naties vastgesteld als de nieuwe mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030. Ze werden in Vlaanderen vertaald naar [Vizier 2030](#).

De concrete doelstellingen gedefinieerd in de Europese Kaderrichtlijn Water en het Vlaamse Decreet Integraal Waterbeleid zijn echter zeer ambitieus. Gezien de huidige toestand en ondanks de grote evolutie en inspanningen van de voorbije decennia, is het bereiken van de goede ecologische en chemische toestand in 2027 voor alle waterlichamen in Provincie West-Vlaanderen niet realistisch. Dat blijkt ook uit de Vlaamse Stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2022-2027, waar de meeste West-Vlaamse waterlichamen ingedeeld worden in klasse 5 en 6⁶ (zie kaart hieronder). Voor die gebieden verwacht de Vlaamse Overheid dat de goede ecologische toestand pas na 2033 bereikt zal worden.

Bron: CIW, Stroomgebiedbeheerplan Schelde 2022-2027

Daarnaast dient ook vermeld dat er **geen afzonderlijk normenkader bestaat voor de onbevaarbare waterlopen van 2de categorie** die de provincie in beheer heeft. De Europese en Vlaamse wetgeving formuleert enkel normen die getoetst worden door metingen ter hoogte van het uitstroompunt van de Vlaamse en lokale waterlichamen van 1ste orde. Die normen kunnen eveneens gebruikt worden om de toestand bovenstrooms te analyseren en de knelpunten in kaart te brengen. Ze kunnen beschouwd worden als streefdoelen voor elke waterloop, maar enige nuance is daarbij noodzakelijk. De bovenstroomse waterlopen zijn namelijk gevoeliger voor drukken omdat er minder verdunning is van de vuilvracht en er zelfs regelmatig droogval optreedt. Bovendien accumuleren sommige stoffen of partikels op hun weg naar het uitstroompunt, terwijl andere stoffen al gedeeltelijk afgebroken worden door het zelfzuiverend vermogen van de waterloop.

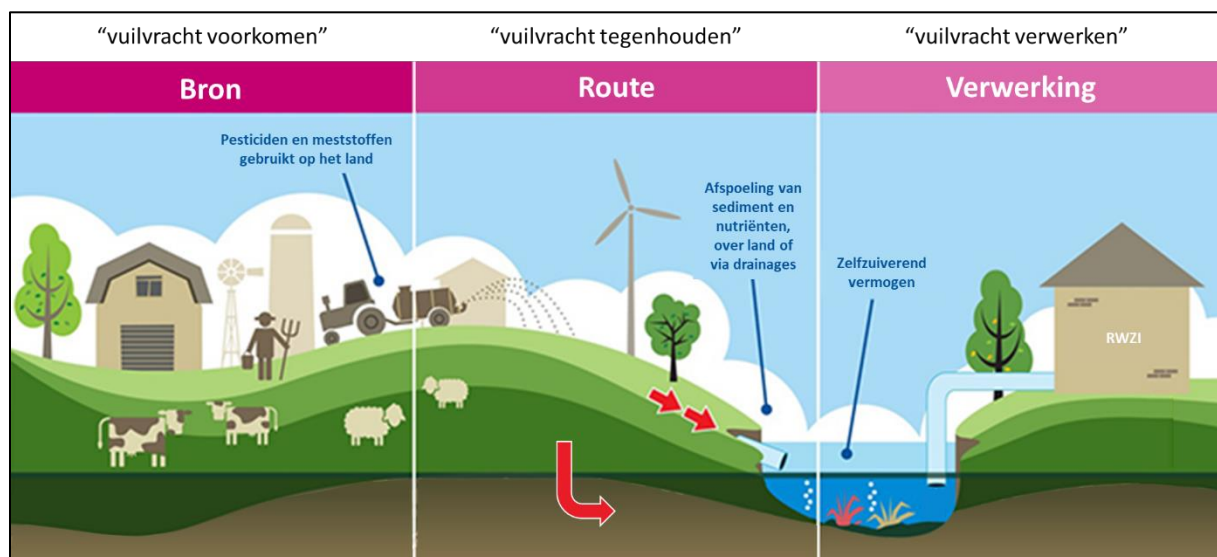
De waterkwaliteit verbeteren vereist ook steeds een integrale benadering. Dat betekent een aanpak van bron tot monding, maar ook over de volledige breedte van de vallei. Ook grondwater speelt heerin een belangrijke rol. Het betekent evenzeer samenwerking met meerdere actoren, betrokkenheid vanuit meerdere sectoren en aanpak van meerdere parameters. De kwaliteit van het water hangt ook sterk samen met de kwantiteit, de biodiversiteit en de mogelijkheden voor hergebruik of recreatie.

⁶ Merk op dat deze klasse-indeling niet alleen gebaseerd is op de huidige ecologische en chemische toestand (doelafstand, trend, aanwezige drukken), maar ook op de aanwezigheid van beschermde gebieden, de politieke ambities in het gebied en de middelen die daar tegenover gesteld worden. Gebieden met ecologisch kwetsbare waterlopen worden bijvoorbeeld hoger ingedeeld.

Hierbij merken we op dat deze nota zich om praktische redenen beperkt tot de inzet op het verbeteren van de oppervlaktewateren. Voor grondwater verwijzen we graag naar een bodemkwaliteitsactieplan dat in ontwikkeling is. Een gezonde bodemkwaliteit zal een positieve impact hebben op de kwaliteit van het grondwater.

De doelstellingen die Provincie West-Vlaanderen naar voren schuift, zijn daarom gebaseerd op het conceptuele onderscheid tussen het voorkomen van vuilvracht aan de bron, het tegenhouden van de vuilvracht op haar weg naar de waterloop, en het verwerken van de vuilvracht éénmaal ontvangen in de waterloop⁷.

DOEL	<p>De doelstellingen die Provincie West-Vlaanderen naar voren schuift om de goede ecologische en chemische toestand te behalen, zijn de volgende (in volgorde van efficiëntie):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De vuilvracht vanuit verschillende sectoren waar mogelijk vermijden, afkoppelen of reduceren; 2) De alsnog geproduceerde (afstromende of uitspoelende) vuilvracht zoveel mogelijk tegenhouden alvorens het in de waterloop terecht kan komen; 3) Het zelfzuiverend vermogen van de onbevaarbare waterlopen van 2de categorie versterken.
-------------	--

5) Leidende principes

Om haar visie op een betere waterkwaliteit waar te maken en de gekozen doelstellingen te realiseren, zal Provincie West-Vlaanderen vier leidende principes gebruiken in toekomstig beleid. Op die manier wil het haar beleid versterken en de impact op waterkwaliteit vanuit een veelheid aan maatregelen vergroten. Daarnaast zal het beginsel dat het watersysteem één van de ordenende principes is in de ruimtelijke ordening, zoals opgenomen in het Decreet Integraal Waterbeheer (art. 1.2.3., 10°), worden vertaald in het Beleidsplan Ruimte. De focus op waterkwaliteit ligt ook ingebed in het nieuwe Navigatieplan West-Vlaams Platteland en zit vervat in de drie Lokale

⁷ Dit onderscheid wordt vaak gehanteerd in de analyse en het beheer van milieurisico's en is verder uitgewerkt in het [SPR-model \(Source Pathway Receptor\)](#).

Ontwikkelingsstrategieën, waardoor innovatieve kleinschalige projecten die van onderuit geformuleerd worden, ook opgenomen en gefinancierd kunnen worden door de LEADER-projecten. Vanuit de 4 leidende principes vloeit een dynamisch actieplan voort, waarbij nieuwe acties worden toegevoegd om de doelstellingen van dit actieplan te realiseren.

Dit provinciaal waterkwaliteitsactieplan staat niet op zich, maar moet steeds gezien worden in een samenspel van de verschillende actieplannen die de Provincie uitrolt. Hierbij verwijzen we graag naar het provinciaal stikstofactieplan, en een bodemkwaliteitsactieplan dat op datum van deze nota nog in opmaak is.

A. Voorbeeldfunctie

We zetten meer dan ooit in op de voorbeeldfunctie die we als overheidsinstantie hebben. We zorgen er daarom voor dat onze eigen voetafdruk zo klein mogelijk is en focussen daarbij op onze groendomeinen en groene assen. We vermijden of minimaliseren de vuilvracht die ter plaatse geproduceerd wordt, optimaliseren de zuivering van de alsnog geproduceerde vuilvracht en koppelen de bestaande achterwaartse lozingen af. We nemen daarnaast bijkomende maatregelen om de vuilvracht van derden (bijvoorbeeld horecazaken) op groendomeinen af te koppelen.

B. Vallei-brede aanpak

De waterkwaliteit wordt sterk beïnvloed door het landgebruik en de activiteiten naast de waterloop, en door de inrichting van de gehele vallei. We voorzien daarom een vallei-brede aanpak, met maatregelen en acties binnen en buiten de bedding van de waterloop. We kijken daarvoor naar alle sectoren en gaan actief op zoek naar kruisbestuivingen met droogtmaatregelen, zoals hermeandering en ontharding. We nemen gepaste maatregelen om bron- en drinkwaterproductiegebieden beter te beschermen en ecosysteemdiensten te garanderen. We zorgen daarbij in het bijzonder voor de ecologisch kwetsbare waterlopen. Waar mogelijk, voorzien we ook een link met de provinciale soortenactieplannen.

C. Samenwerking en ondersteuning

Een goede waterkwaliteit kan alleen maar behaald kan worden vanuit een nauwe samenwerking met andere overheidsinstanties, de lokale besturen, maar ook de industrie, de landbouwsector, natuur- en milieu-organisaties, recreatiesector en elke West-Vlaamse burger. We versterken de samenwerking op het terrein en in de gezamenlijke aanpak van lokale knelpunten.

Vanuit haar bovenlokale taakstelling, ondersteunt Provincie West-Vlaanderen de gemeenten met expertise en investeringen. We bieden onder meer ondersteuning in de decentrale zuivering van het buitengebied door expertise ter beschikking te stellen om Vlaamse subsidiemiddelen aan te vragen en voorzien een referentiestek om de uitvoering te faciliteren.

D. Sensibilisatie en handhaving

Naast sensibilisering is het ook noodzakelijk om een stok achter de deur te hebben om het reeds geboekte resultaat te garanderen en de inspanningen van stakeholders verder te stimuleren. Een streng maar rechtvaardig **handhavingsbeleid** proportioneel tot overschrijding is daarvoor essentieel. We versterken daarom de uitoefening van onze handhavingsbevoegdheid met de oprichting van een cel handhaving, waar beëdigde provinciale toezichthouders water deel van uitmaken. We werken een duidelijk prioriteitenkader uit in samenwerking met de andere handhavende instanties.

We versterken daarnaast ook onze **calamiteitenwerking, met een duidelijke coördinatie en permanentie** zodat er ten alle tijden snel en efficiënt kan opgetreden worden. Hoe sneller opgetreden kan worden, hoe minder verspreiding en hoe meer kans dat de oorzaak achterhaald kan worden. Het principe “de vervuiler betaalt” wordt waar mogelijk toegepast.

6) Actieplan

Om een wezenlijke verbetering van de waterkwaliteit op het terrein te realiseren, schuift Provincie West-Vlaanderen een concreet actieplan naar voren, dat de principes van de Europese Kaderrichtlijn Water nastreeft. Dit actieplan omvat acties van de eigen diensten en agentschappen die een uitbreiding van het reguliere takenpakket betreft en waarvoor dus bijkomende personele en financiële middelen ingezet dienen te worden. Deze inspanning past in de transitie van een dienst waterlopen naar een dienst integraal waterbeleid. We ondersteunen daarmee de “Grote Stroomversnelling” van de Vlaamse Overheid om de waterkwaliteit op drastische wijze actief en versneld te verbeteren.

Het actieplan dient gerealiseerd voor het einde van de volgende legislatuur (2030). Deze tijdshorizon komt ook overeen met de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling, waar het streven naar een betere waterkwaliteit inherent deel van uitmaakt (SDG 6). Een tussentijdse evaluatie en herziening wordt voorzien na drie jaar (de helft van de looptijd), wat samenvalt met de opmaak van de nieuwe Vlaamse Stroomgebiedbeheerplannen (2027-2032). De jaarlijkse voortgang zal gerapporteerd worden in de deputatie.

Het actieplan is opgebouwd rond vier pijlers. Ten eerste zetten we in op een sterke reductie van puntvervuiling afkomstig van verschillende bronnen. Puntvervuiling heeft een grote acute en in sommige gevallen ook een langdurige impact op de waterkwaliteit. Ten tweede streven we een sterke reductie van diffuse verontreiniging na door erosiebestrijding en door het vermijden of tegenhouden van drift, afstroom of drainage van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Ten derde versterken we onze kennis en expertise rond kostenefficiënte, duurzame en innovatieve technieken om de waterkwaliteit te verbeteren. De opgebouwde kennis en expertise wordt ook gedeeld en toegepast. De vierde pijler omvat ten slotte alle integrale en gebiedsgerichte projecten die de drie andere pijlers overkoepelen.

Per actie wordt een trekker geïdentificeerd en een timing vooropgesteld. Er wordt tevens een raming opgemaakt met vermelding of het om structurele dan wel projectmatige middelen gaat.
Dit actieplan is een dynamisch actieplan, waarbij de gedetecteerde acties stelselmatig concreter worden uitgewerkt en/of worden gekoppeld aan opportuniteiten op lokaal, provinciaal, Vlaams en/of Europees niveau.

Voor enkele acties wordt vanaf 2024 werk gemaakt. Deze acties worden in een projectfiche uitgewerkt, inclusief eigenaarschap, partnerschap, doelstelling en kostenraming.

A. Sterke reductie van puntvervuiling

1. Volledige afkoppeling van provinciale domeinen en aanpak van achterwaartse lozingen op groene assen – Dienst Integraal Waterbeleid i.s.m. Groendienst
2. Opbouw en uitrol van gebiedsdekkend netwerk van vul- en spoelplaatsen – Inagro
Zie fiche 1
3. Gebiedsgericht en gebiedsspecifiek advies en sensibilisering rond (a) bemesting, (b) gewasbeschermingsmiddelen en (c) erfsappen – Inagro
Zie fiche 5
4. Aanpak van fosfaat op niveau van het afstroomgebied – Inagro
5. Bedrijventerreinen adviseren en begeleiden naar een optimaal waterbeheer en minimale impact op de waterkwaliteit – POM i.s.m. Dienst Integraal Waterbeleid
6. Ondersteuning van lokale besturen voor decentrale waterzuivering – Geïntegreerde Plattelandsontwikkeling i.s.m. Dienst Integraal Waterbeleid
Zie fiche 3
7. Versterking toezicht en handhaving – Dienst Integraal Waterbeleid i.s.m. cel Handhaving

B. Sterke reductie van diffuse vervuiling

1. Verbeteren van de structuurkwaliteit van waterlopen van 2de categorie (ontharden, ontbuizen en/of hermeanderen) – Dienst Integraal Waterbeleid
2. Goed bodembeheer en erosiebestrijding – Inagro
3. Realisatie van functiegerichte oeverzones – Dienst Integraal Waterbeleid
4. Aanleg van constructed wetlands – Dienst Integraal Waterbeleid
5. Sanering van verontreinigde waterbodems – Dienst Integraal Waterbeleid
6. Exotenbestrijding – Dienst Integraal Waterbeleid
7. Sensibilisatie van particulieren o.a. rond pesticiden in huis en tuin – MINAWA
8. Sensibilisatie van doelgroep landbouw – Inagro

Zie fiche 2

C. Dynamisch kennisbeheer

1. Monitoring en evaluatie van huidige en nieuwe locaties met aangepast maaibeheer
 2. Monitoring en evaluatie van de aanleg en werking van constructed wetlands
 3. Monitoring en evaluatie van locatie en werking van de huidige vulplaatsen
- Zie fiche 1**
4. Monitoring van de waterkwaliteit in de waterlopen 2de categorie en de waterspaarbekkens
- Zie fiche 6**
5. Monitoring van de impact van overstortwerking op waterlopen 2de categorie
 6. Inventarisatie van lozingspunten en drainages op kritieke trajecten
 7. Bijkomende onderzoeksvragen en uitdagingen (o.a. verziltingsdruk, blauwalgen)

D. Integrale en gebiedsgerichte projecten

1. Ruimtelijk Strategisch Project IJzer-Handzame vallei
2. Ruimtelijk Strategisch Project Mandelvallei
3. Water+Land+Schap 1.0 Robuuste Waterlopen
4. Water+Land+Schap 1.0 Duurzaam Landbouwlandschap Midden-West-Vlaanderen
5. Water+Land+Schap Gaverbeekvallei 1.0 (Liedal)
6. Water+Land+Schap 2.0 Beverhoutsveld
7. Water+Land+Schap 2.0 Blankaartbekken-Handzamevallei
8. Water+Land+Schap 2.0 Romboutswervepolder
9. Water+Land+Schap 2.0 Van Beek tot Bodem (stad Kortrijk)
10. Weerbaar waterlandschap Bovenloop IJzer
11. Weerbaar waterlandschap Midden- en Zuid-West-Vlaanderen
12. Interreg Frankrijk-Vlaanderen-Wallonië project CARE+ (in afwachting van goedkeuring)

Zie fiche 4

7) Actiefiches

Actieplan waterkwaliteit 2023
Fiche 1
Opbouw en uitrol van gebiedsdekkend netwerk van vul- en spoelplaatsen

Context:

Puntvervuiling vormt de belangrijkste bron (50-80%) van verontreiniging van de waterlopen door gewasbeschermingsmiddelen en ontstaan door fouten bij handelingen met het spuittoestel. Voorbeelden zijn vermorsingen tijdens het vullen en spoel- of reinigingswater dat in de riolering of waterloop terecht komen.

Puntvervuiling wordt vermeden door het spuittoestel te vullen en te reinigen op een vul- en spoelplaats waarbij vermorsingen en reinigingswater van het spuittoestel wordt opgevangen. Het opgevangen water, belast met gewasbeschermingsmiddelen, wordt dan verwerkt door een geschikt zuiveringssysteem.

Vanuit het departement Landbouw & Visserij van de Vlaamse overheid wordt voorgesteld om op termijn het gebruik van een ingerichte vul- en spoelplaats te verplichten om puntvervuiling tegen te gaan. Deze beslissing zou de aanleg van private vul- en spoelplaatsen versnellen en moet op termijn bijdragen aan een betere waterkwaliteit. Er zou ook een mogelijkheid zijn om gebruik te maken van een gemeenschappelijke vul- en spoelplaats waarbij enkele landbouwers samen de inrichting zullen gebruiken.

Bijkomend stelt departement Landbouw & Visserij voor om watercaptatie uit oppervlaktewater strenger te reglementeren waardoor het moeilijker zal worden voor landbouwers en loonwerkers om water uit openbare waterlopen aan te zuigen. Omdat sommige loonwerkers en landbouwers water nodig om velden te bespuiten die verder van de bedrijfszetel gelegen zijn zal een voldoende dichte netwerk van openbaar toegankelijke vulpunten hier een oplossing bieden.

Op enkele cruciale plaatsen kunnen de vulpunten uitgerust worden als openbare vul- en spoelplaats. Die moet dan alle nodige voorzieningen hebben om het reinigingswater op te vangen en te zuiveren met een geschikt zuiveringssysteem.

Het is op vandaag echter nog niet duidelijk hoe de openbare inrichting er precies moet uit zien. Er wordt daarom, vanuit het departement Landbouw & Visserij, gewerkt aan een 'code goede praktijk: vul- en spoelplaatsen' waarbij de voorwaarden en mogelijke uitvoeringen van (openbare) vulpunten en vul- en spoelplaatsen duidelijk omschreven zullen zijn.

Waar deze vulpunten en vul- en spoelplaatsen dan precies moeten aanliggen, moet verder in kaart gebracht worden. Uit eerdere bevragingen leren we dat landbouwers bereid zijn om 5 km van de bedrijfszetel te rijden om het spuittoestel te vullen of te spoelen. Om de dichtheid van vulpunten en vul- en spoelplaatsen beter in te schatten zou een nieuwe bevraging met de huidige context moeten uitgevoerd worden. .

Trekker: Inagro

Betrokken partners: DIW, GePO, gemeenten, vakorganisaties, individuele landbouwers, ...

Raming: 17.000 euro (2024), 32.000 euro (2025)

- *Deelactie 1: Bevragen van de noden rond openbare vul- (en spoel)plaatsen (17.000€ in 2024, 27.000€ in 2025, trekker Inagro)*

Om de densiteit van het netwerk van openbare vulpunten en vul- en spoelplaatsen te bepalen moet een uitgebreide bevraging gebeuren bij landbouwers waarbij men ingelicht wordt over de huidige situatie. De bevraging moet meer inzicht geven in hoeverre landbouwers gebruik willen maken van de openbare plaatsen, hoever men daarvoor wil rijden en wat een faire vergoeding zou zijn om gebruik te maken van de faciliteiten. Op basis van deze bevragingen kan een netwerk van openbare vul- (en spoel)plaatsen langs waterlopen uitgetekend worden. Er zal in eerste instantie gefocust worden op 1 of 2 deelgebieden, gelinkt aan de werking van de gebiedscoalities Water+Land+Schap.

- *Deelactie2: Uittekenen en kostprijsberekening van het netwerk van openbare vul- (en spoel)plaatsen (5.000€ in 2025, trekker Inagro)*

Gezien de verwachte wijzigingen in de wetgeving en op basis van de ervaringen in het verleden moet het ontwerp van een openbaar vulpunt herdacht worden. Heel wat van de bestaande punten zullen immers niet meer voldoen omdat er rechtstreekse contaminatie naar de waterloop mogelijk is via de vulslang. Duidelijkheid over de bouw en inrichting, de operationele kosten en onderhoudskosten, en een degelijke kostenraming zijn hierbij noodzakelijk. Een blauwdruk van een ideale openbare vul- (en spoel)plaats moet gemeentes toelaten zelf de inrichting te voorzien. Daarnaast moeten ook de bestaande openbare vul- (en spoel)plaatsen correct heringericht worden. Voor de opmaak van een technisch ontwerp wordt samengewerkt met een adviesbureau.

Op basis van de noden in de praktijk (deelactie 1) en de prijsinschattingen (deelactie 2) kan een netwerk van openbare vul- en spoelplaatsen worden uitgetekend. Hiervoor zal op zoek gegaan worden naar aanvullende financiële middelen.

<p style="text-align: center;">Actieplan waterkwaliteit 2023 Fiche 2 Communicatie en sensibilisatie naar doelgroep landbouw</p>
--

Context:

Bewustwording van recente waterkwaliteitsmetingen zorgt voor een gezamenlijk eigenaarschap wat bijdraagt tot gedragsverandering. Via actuele en lokale waterkwaliteitsmetingen kunnen we landbouwers overtuigen dat er lokale waterkwaliteitsproblemen zijn en dat zij mee de basis vormen om deze problematiek aan te pakken. Dit kan op verschillende manieren gebeuren.

Trekker: Inagro

Te betrekken partners: DIW, GePO, gemeenten, vakorganisaties, individuele landbouwers, ...

Raming: 25.000 euro (2024), 15.000 euro (2025)

- *Deelactie 1 Gerichte communicatie naar doelgroep landbouw in focusgebieden*

Landbouwers zijn zich niet altijd bewust dat er een problematische waterkwaliteit is in hun regio mede als gevolg van landbouwactiviteiten. Bewustwording is de eerste stap voor er bereidheid is om actie te ondernemen. Daarom is het noodzakelijk om de problematiek onder de aandacht te blijven brengen. We willen de doelgroep in een aantal focusgebieden gericht op de hoogte brengen via een persoonlijke nieuwsbrief op basis van actuele en lokale waterkwaliteitsmetingen.

Taken binnen deze actie zijn:

- Het verzamelen van de contactgegevens van de landbouwers in de focusgebieden
- het inhoudelijk en grafisch vormgeven van het kaartmateriaal en de nieuwsbrief
- het opvragen en verwerken van actuele en lokale waterkwaliteitsgegevens
- Maandelijks schrijven en uitsturen van deze digitale nieuwsbrief

We bouwen voor deze actie verder op de goede ervaringen met de nieuwsbrief in het waterlandschap Bollaertbeek/Kleine Kemmelbeek en CVBB. De focusgebieden worden gekozen op basis van concrete problemen m.b.t. waterkwaliteit en zijn bij voorkeur gelinkt aan de werking WLS.

Inzake waterkwaliteit wordt er gefocust op aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen en nitraat, maar andere aspecten kunnen ook aan bod komen (bijvoorbeeld erosieknelpunten in de regio, sensibilisatie over afstandsregels, etc.).

<p style="text-align: center;">Actieplan waterkwaliteit 2023 Fiche 3 Decentrale waterzuivering</p>

Context:

De riolerings- en zuiveringsgraad bedraagt in Provincie West-Vlaanderen respectievelijk 79% en 77%. Die cijfers liggen beduidend lager dan in andere Vlaamse provincies. Het feit dat West-Vlaanderen een echte plattelandsprovincie is, gekenmerkt door verspreide bebouwing en bewoning in de open ruimte, speelt hierbij zeker een rol.

De lokale besturen zijn verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afvalwater. Ze kunnen dit zelf doen of hiervoor een rioolbeheerder aanstellen. De aanleg van gemeentelijke saneringsinfrastructuur wordt betaald door de rioolbeheerders, maar het Vlaamse Gewest ondersteunt hen met subsidies voor de aanleg van riolering, kleinschalige waterzuiveringsinstallaties en individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater.

Sinds 2023 werkt de Vlaamse Milieumaatschappij met projectoproepen voor de subsidiëring van (her)aanleg van riolering en kleinschalige waterzuiveringsinstallaties. Voor (kleinere) gemeenten zijn de aanvraagdossiers voor rioleringen en KWZI's echter complex. Ze hebben niet de expertise of de mankracht om hier actief op in te zetten, terwijl het net die kleinere gemeenten zijn met heel wat buitengebied waar nog een grote inhaalbeweging op vlak van afvalwaterzuivering te maken is.

We ondersteunen de West-Vlaamse gemeenten bij de uitrol van concrete acties of innovatieve decentrale waterzuiveringstechnieken in het buitengebied om de waterkwaliteit te verbeteren.

Trekker: EEIS, sectie Geïntegreerde Plattelandsontwikkeling (GePO)

Betrokken partners: DIW, streekwerking, West-Vlaamse gemeenten, VLAKWA, VMM

Raming: 80.000 euro per jaar

- **Deelactie 1:** Expert aanstellen voor ondersteuning van lokale besturen voor aanvraag Vlaamse subsidiemiddelen voor decentrale waterzuivering in buitengebied (oproep 2, deadline indiening verwacht in voorjaar 2024)
- **Deelactie 2:** Referentiebestek opmaken om de lokale besturen te ondersteunen bij de opmaak van hun respectievelijk bestek voor de uitvoering van de goedgekeurde projecten voor decentrale waterzuivering in buitengebied (oproep 1, fase 2)
- **Deelactie 3:** Kennisdeling tussen lokale besturen faciliteren over installatie en onderhoud van IBA's. We verzamelen en verspreiden geleerde lessen over het aanzetten van burgers tot installatie, goed gebruik en onderhoud van IBA's. We brengen daartoe bestaande initiatieven in kaart (bijvoorbeeld oproepingsbrief, volledige financiering en onderhoud door rioolbeheerder, etc.).

Actieplan waterkwaliteit 2023

Fiche 4

Veldwerker Land- en Tuinbouw Midden-West-Vlaanderen

Context

Om in te zetten op het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit in de regio Midden-West-Vlaanderen (meer bepaald Roeselare, Moorslede, Ledegem en Zonnebeke) wordt een veldwerker Land- en tuinbouw aangeworven die landbouwers pro-actief en individueel zal begeleiden en stimuleren om in te zetten op coregelingen, beheerovereenkomsten en nieuwe demomaatregelen. Deze middelen worden aangevuld met subsidiemiddelen via Interreg FVW project CARE+.

Trekker: EEIS, sectie Geïntegreerde Plattelandsontwikkeling (GePO)

Betrokken partners: DIW, streekwerking, VLAKWA, VMM, Inagro, stad Roeselare, gemeente Ledegem, gemeente Moorslede, gemeente Zonnebeke

Raming: 37.000 euro per jaar

Actieplan waterkwaliteit 2023

Fiche 5

Gebiedsgericht en gebiedsspecifiek advies en sensibilisering rond (a) bemesting, (b) gewasbeschermingsmiddelen en (c) erfsappen

Context:

Een correcte bemesting is steeds cruciaal voor een goed nitraatgehalte van het grond- en oppervlaktewater, en bij uitbreiding van de hele bodem. Om de sterke nitraataanrijking in verschillende Europese waterlopen tegen te gaan, stelde de Europese Unie in 1991 duidelijke doelen in de Europese Nitraatrichtlijn. De basiskwaliteitsnorm werd vastgesteld op 50 mg nitraat per liter in het oppervlakte- en bodemwater.

Uit de Nitraatrichtlijn en de vertaling ervan naar de praktijk vloeiden in Vlaanderen het Mestdecreet en de Mestactieplannen voort. De monitoring en opvolging van de waterkwaliteit via het MAP-meetnet is sinds 1999 in handen van de Vlaamse Milieumaatschappij.

Heel wat land- en tuinbouwers hebben nood aan duidelijke voorlichting en begeleiding om dit correct te implementeren op hun bedrijf. Daarom werd begin 2021 de Begeleidingsdienst voor Betere Bodem- en Waterkwaliteit opgericht ter ondersteuning van de doelstellingen van het Vlaamse mestbeleid. Aan de hand van gespecialiseerde dienstverlening ondersteunt B3W landbouwbedrijven in hun overgang tot een duurzamere bedrijfsstrategie en -exploitatie inzake geïntegreerd bodembeheer en oordeelkundige bemesting. Inagro maakt deel uit van de B3W begeleidingsdienst.

Er wordt op het terrein nog een nood ervaren omtrent:

- Informeren over de actuele meetwaarden ter hoogte van MAP-meetpunten en een bijhorende MAP-meetpunt specifieke sensibilisatie
- Het doorgedreven opvolgen van een aantal toetsingspercelen om bemestingsadviezen performanter te maken rekening houdend met de uitdagingen van een wisselend klimaat.
- Bemestingsadvies financieel ondersteund

Gewasbeschermingsmiddelen kunnen in de waterlopen terechtkomen door puntvervuiling, afspoeling en erosie en spuitdrift. Puntvervuiling is daarbij de belangrijkste bron van verontreiniging. Voorbeelden zijn vermorsingen tijdens het vullen, lozen van spuitoverschotten of spoelwater dat in de riolering of waterloop terecht komen. Afspoeling en erosie is de tweede belangrijkste bron van verontreiniging gevolgd door drift. Die laatste twee worden ook diffuse vervuiling genoemd.

Ook erfsappen zijn een belangrijke bron van puntvervuiling. Het voorkomen van afstroom van puntvervuiling naar oppervlaktewater vormt dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Puntvervuiling afkomstig van landbouwzetels kan een diverse oorsprong hebben, zijnde

- Erfsappen afkomstig van sleufsilo
- Erfsappen afkomstig van schoonafval
- Erfsappen afkomstig van reinigen melkinstallatie
- Erfsappen gelinkt aan vullen en/of spoelen van fytotoestellen
- ...

Trekker: Inagro

Betrokken partners: vakorganisaties, individuele landbouwers, lokale besturen, ...

Raming: 33.000 euro per jaar (deelactie 1)

- **Deelactie 1:** Waterkwaliteitsgroepen/tententochten met focus op nitraat en GBM in het Blankaartgebied

Bewustwording van lokale waterkwaliteitsproblemen zorgt voor een gezamenlijk eigenaarschap wat bijdraagt tot gedragsverandering. In combinatie met de persoonlijke nieuwsbrief uit het voorgaande actiepunt, worden de tententochten zoals die tijdens de CVBB-periode uitgerold werden, hervat binnen het Blankaartgebied. De focus zal daarbij gaan naar zowel nutriënten als gewasbeschermingsmiddelen. Deze actie vormt een aanvulling op de acties die binnen het Water+Land+Schap IJzer- en Handzamevallei uitgevoerd zullen worden en versterkt de inspanningen om binnen dit drinkwaterproductiegebied de waterkwaliteit te verbeteren.

Actieplan waterkwaliteit 2023

Fiche 6

Monitoring waterkwaliteit in de waterlopen 2de categorie

Context

De waterkwaliteit van de waterlopen wordt ter hoogte van het uitstroompunt gemonitord door de Vlaamse Milieumaatschappij. De kwaliteit in de bovenstroomse waterlopen wordt echter niet systematisch bemeten. Ondanks de goede afstemming en bijkomende inspanningen van VMM, zijn financiële middelen noodzakelijk om gebiedsgericht metingen te doen in het kader van onze projecten. Die metingen maken het mogelijk om beter inzicht te verwerven en doelgerichte en efficiënte maatregelen te definiëren in concrete situaties.

Trekker: Dienst Integraal Waterbeleid

Betrokken partners: streekwerking, VLAKWA, VMM, Inagro, stad Roeselare, gemeente Ledegem, gemeente Moorslede, gemeente Zonnebeke

Raming: 83.000 euro (2024), 78.000 euro (2025)

- **Deelactie 1:** We voorzien met dit actiepunt onder meer een gedetailleerde meetcampagne in de Hollebeek-Spanebeek (Poperinge-Vleteren) waar hoge nitraatwaarden gemeten worden in het uitstroompunt. De bedoeling is om de nitraatbronnen in het bovenstroomse traject te identificeren en van daaruit gerichte maatregelen te ontwikkelen.
- **Deelactie 2:** Daarnaast wordt in het kader van het Europese Horizon-project NBRACER, waarbij personeelsmiddelen verworven werden om de impact van nature-based solutions op de waterkwaliteit te analyseren, middelen voorzien voor de aankoop van een meettoestel om het zoutgehalte te bepalen (EC-meter) en een automatisch staalname-apparaat. Cases die in het kader van NBRACER gemonitord zullen worden zijn onder meer het constructed wetland in aanleg op de Bollaertbeek in Voormezele en natuurgebaseerde decentrale waterzuivering (zie ook actiepunt 1).
- **Deelactie 3:** Er wordt een raamcontract opgesteld om waterstalen te laten analyseren in een erkend labo voor projectmatige metingen op waterlopen tweede categorie, ter ondersteuning van bovenstaande actiepunten, investeringswerken, integrale projecten of calamiteiten.